

Evangelii gaudium (nr 71-75). Mając to na uwadze, współcześnie podejmowane są różne inicjatywy i poszukiwania adekwatnych rozwiązań.

Trzeba zgodzić się z wnioskami Autora o potrzebie planowania i programowania, w tym wypracowania programu duszpasterskiego w parafii (s. 113-114). Należałoby jednak zwrócić uwagę, że problem jest o wiele szerszy, dotyczy bowiem Kościoła w Polsce. Jeśli liczyć pierwszą wielką nowennę, to opracowywanie i realizacja ogólnopolskich programów duszpasterskich zaczęły się w latach pięćdziesiątych XX wieku. Przypominają one jednak bardziej sezonową rewię hasel niż przemyślany i oparty na badaniach socjologicznych program. Programy ogólnopolskie mają być adaptowane w diecezjach. Ale ile diecezji w Polsce to robi? Poza tym, co ma uczynić duszpasterz w parafii, jeśli jest „zalewany” różnymi odgórnymi wytycznymi? Przykładowo, aktualnie ma być realizowany program duszpasterski poświęcony nawróceniu, inicjatywy związane z Rokiem Życia Konsekrowanego, przygotowania do Światowych Dni Młodzieży w Krakowie. Jeśli do tego dodamy lokalne inicjatywy w diecezjach, np. peregrynacje, to jaki program może wypracować duszpasterz w parafii?

Część trzecia publikacji, zatytułowana „Duszpasterstwo nawrócenia w praktyce” zawiera opisy i relacje z konkretnych inicjatyw duszpasterskich. Należy jednak zauważyć, że nie są to całościowe metody odnowy parafii, ale pojedyncze inicjatywy, niekiedy jednorazowe i adresowane do określonych grup. O wiele bardziej interesujące byłyby dla czytelnika informacje z parafii, gdzie faktycznie są realizowane konkretne metody odnowy omówione w części drugiej. Zwłaszcza że we wstępie Autor zaznacza, iż „niektóre już z powodzeniem realizowane są w Polsce” (s. 19). Ten brak jest niezrozumiały i obniża walor prezentowanego opracowania.

Mimo poczynionych krytycznych uwag, należy przyjąć z zadowoleniem omawianą publikację ks. Bogdana Bieli i wyrazić nadzieję, że będzie ona inspiracją do dalszej refleksji pastoralnej i działań zmierzających do ich ukonkretnienia w rzeczywistości polskich parafii.

ks. Bogdan Giemza SDS (PWT Wrocław)

Ks. Jan Kochel, *Katecheza misyjna w Ewangelii Łukasza i Dziejach Apostolskich. Biblijno-katechetyczne studium narracyjne*, (Opolska Biblioteka Teologiczna 133), Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2013, ss. 228.

Autor recenzowanej publikacji jest kapłanem diecezji gliwickiej, profesorem Uniwersytetu Opolskiego, specjalistą teologii w zakresie katechetyki. Jest ponadto

rzeczoznawcą ds. programów i podręczników Komisji Wychowania Katolickiego Komisji Episkopatu Polski. Ks. Jan Kochel w swojej pracy naukowo-dydaktycznej, opracowując zagadnienia z zakresu katechetyki, bada również kwestie biblijne. Zarówno prezentowana praca, jak i jego dorobek naukowy (zob. np. bibliografia prezentowanej książki, s. 203-204), są tego przykładem.

Książka *Katecheza misyjna w Ewangelii Łukasza i Dziejach Apostolskich. Biblijno-katechetyczne studium narracyjne* składa się z wykazu skrótów (s. 5-6), wprowadzenia (s. 7-24), pięciu rozdziałów (s. 25-162), zakończenia (s. 163-170), bibliografii (s. 171-212), wykazu tabel i schematów (s. 213), indeksu osobowego (s. 215-219), streszczenia w języku angielskim (s. 221-224) oraz spisu treści w języku polskim (s. 225) i angielskim (s. 227).

We wprowadzeniu Autor napisał, że rozprawa „ma na celu sięgnięcie do źródeł katechezy Kościoła czasów apostołskich w oparciu o analizę narracyjną w znaczeniu biblijnym i pastoralnym” (s. 16). Droga do tego celu prowadziła przez pięć etapów badawczym, na które składa się pięć symetrycznie ułożonych rozdziałów.

Rozdział pierwszy: „Struktura i narracyjny charakter dzieła św. Łukasza” (s. 25-60) stanowi studium struktury (zwłaszcza pierwszy paragraf) i narracji Ewangelii według św. Łukasza i Dziejów Apostolskich. Poruszono w nim najważniejsze kwestie dotyczące kompozycji Łukaszewego dzieła (aspekt biblijny). W dwóch kolejnych paragrafach wyeksponowano aspekt katechetyczny narracji. Konieczność studium biblijnego w monografii z zakresu katechetyki słusznie podkreślił sam Profesor: „Teologia pastoralna, w tym katechetyka, ma swoją własną hermeneutykę – szuka swoich rozwiązań interpretacji i aktualizacji nauczania i wychowania w wierze. Jednak bez egzegetycznych pomocy, wypracowanych przy użyciu analizy narracyjnej, ewangelizatorzy, katecheci i duszpasterze nie są w stanie właściwie przedstawić historii zbawienia, w której skuteczne opowiadanie staje się substancją wyznania wiary, liturgii i katechezy” (s. 53-54).

W rozdziale drugim: „Katecheza misyjna Jezusa według Łukasza” (s. 61-92) ks. Kochel przedstawił pedagogię Chrystusa, którą na piśmie utrwalił Łukasz. Pokrótkę ukazał Jezusa jako Ewangelizatora, Nauczyciela i Mistrza. Ze względu na popularność tego zagadnienia i bogatą literaturę przedmiotu, paragraf ten otrzymał charakter syntezujący tę kwestię. Jednakże można w nim było odnieść się jeszcze do artykułu ks. Stanisława Pisarka: *Jezus – Ewangelizator* [*Ὁ Ὑἱοῦ/ῃ* khru,sswn kai. euvaggelizo,menoj th.n basilei,an tou/ qeou/ (Łk 8,1)] [ŚSHT 31 (1998), s. 93-104]. Dwa następne paragrafy tego rozdziału podejmują temat nauczania przez przypowieści oraz formację uczniów, świadków i apostołów. Tym samym Autor dokonał przejrzystej analizy nauczycielsko-formacyjnej aktywności Jezusa.

Kolejny rozdział, zatytułowany: „Łukaszcowa wizja katechezy misyjnej Piotra” (s. 93-114), zawiera analizę podwójnego zadania Piotra: misji ewangelizacyjnej – „łowienie ludzi” (Łk 5, 10) i posługi pasterskiej – „utwierdzania braci [w wierze]” (Łk 22, 32) /s. 93/. Po ukazaniu Piotra jako apostoła i świadka dla

judeochrześcijan i pogan, Autor wprowadza czytelnika w zagadnienie mów katechetycznych Piotra oraz posługując się metodą analizy narracyjnej, przeprowadza studium przesłania ewangelizacyjnego mowy Piotra przed Sanhedrynem (zob. Dz 4,5-23) /s. 104-109/. W ostatnim paragrafie tej części pracy, ks. prof. Kochel wskazał na świadectwo Piotra o Jezusie. W tym kontekście ważne i aktualne jest podsumowujące stwierdzenie: „Piotr poleca przyszłym ewangelizatorom i pasterzom, po sprawdzeniu słuszności tego na sobie samym, aby ich służba w Kościele była zarówno wolna od przywiązania do sukcesu, jak też nacechowana całkowitym oddaniem, gdyż pełnić ją będą przed Bogiem” (s. 112).

W naturalnej kolejności, po analizie katechezy misyjnej Piotra, Autor przeprowadza badanie katechezy misyjnej Pawła. Rozdział czwarty, zatytułowany: „Łukasza wizja katechezy misyjnej Pawła” (s. 115-136), otrzymał analogiczną strukturę jak rozdział poprzedni. Po przedstawieniu postaci Pawła jako Apostoła Narodów, ks. Kochel podjął się analizy jednej tylko mowy – przemówienia Pawła na ateńskim Areopagu (zob. Dz 17,22-31). Wystarcza to jednak w zupełności, aby wydobyć z tej mowy wskazówki co do celu, metod i środków edukacyjnej działalności Apostoła Narodów. Konkludując ten rozdział, Profesor zaproponował czytelnikowi cenną myśl: „Gdyby chcieć scharakteryzować styl pracy misyjnej i wychowawczej Apostoła Narodów, to nasuwa się stwierdzenie, że była to pedagogia mądrości i troski oraz zachęty do naśladowania” (s. 135).

W ostatnim rozdziale książki, opatrzonym tytułem: „Katecheza narracyjna Łukasza” (s. 137-162), Autor zaprezentował zarówno postać Łukasza, jak i jego „katechizm”, czyli zbiór najczęściej podejmowanych przez niego zagadnień katechetycznych oraz tzw. tematów własnych. Ks. Jan Kochel, charakteryzując osobę i dzieło Łukasza, napisał między innymi: „Autor dwutomowego dzieła jest pierwszym ewangelistą, który potrafi łączyć misję nauczyciela i wychowywania w wierze z posługą historyka i teologa” (s. 145) oraz „[Łukasz] nie próbuje napisać biografii Chrystusa, czuje się ewangelistą i katechetą (s. 147)”. Wypowiedzi te dobrze odzwierciedlają całokształt misji Łukasza i równocześnie wyrażają badawcze ukierunkowanie Księdza Profesora.

Autor przedstawionej książki dokonał katechetycznej lektury dyptyku św. Łukasza. Zaprezentował czytelnikowi dzieło naukowe, kompetentnie i przejrzyście opracowane. Jego treść jest zgodna z tytułem pracy oraz celem postawionym we wstępie. Język, chociaż specjalistyczny, jest jednak komunikatywny, umożliwiając lekturę także szerszemu gronu czytelników. Literatura przedmiotu, głównie obcojęzyczna, jest bogata i właściwie uporządkowana w bibliografii. Jej różnorodność językowa umożliwia polskiemu czytelnikowi zapoznanie się z wynikami badań także autorów zagranicznych. Ks. Jan Kochel w tekście podstawowym przytacza również trafnie dobrane „złote myśli” różnych autorów (np. s. 57.139), sam równocześnie takowe prezentując, co podwyższa walor recenzowanej publikacji. Warto ponadto zwrócić uwagę na bardzo dobrze opracowane i umiejscowione w poszczególnych rozdziałach tabele i schematy (ich wykaz zob. s. 213).

Należycie systematyzują one poruszane zagadnienia lub obrazują zależności poszczególnych fragmentów biblijnych. Słabszą stroną pracy jest transkrypcja biblijnego tekstu greckiego. Brak jest w niej jednolitości oraz kilkakrotnie pojawiają się błędy w zapisie rodzajów akcentów greckich (zob. np. s. 8-9.117.163).

Książka ta może służyć osobom zajmujących się nauczaniem i wychowywaniem w wierze. Podkreśla ona konieczność wierności Ewangelii w procesie katechetycznym oraz docenienie „dynamicznej i dialogicznej opcji ewangelizacyjnej, obok raczej statycznej opcji argumentatywnej, która zajmuje się zilustrowaniem prawd wiary i potwierdzeniem jej wiarygodności” (s. 162). Warto również zapoznać się z tą publikacją, aby odkryć Łukasza – autora Ewangelii i Dziejów Apostolskich jako „katechistę”.

ks. Janusz Wilk (Katowice)

Marek Szulakiewicz, *Poszukiwania metafizyczne*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2014, ss. 248.

Książka *Poszukiwania metafizyczne* jest kolejną publikacją filozoficzną prof. Marka Szulakiewicza. Przedstawione są w niej myśli dotyczące egzystencji współczesnego człowieka i jego odniesienia do Boga i religii. Autor, zagłębiając się w rozważania metafizyczne i stawiając pytania o najważniejsze wartości człowieka, ukazuje dzisiejsze spojrzenie na znaczenie metafizyki w otaczającym nas świecie, widzianym w sposób uniwersalny i indywidualistyczny. Książka przedstawia studium odzwierciedlające ciągle zmiany myślowe, uwrażliwiające czytelników na przemiany środowisk religijnych XXI wieku. Dzięki trafnie dobranym cytatom i argumentom filozofów oraz teologów, autor nakreślił tak bardzo potrzebną wizję człowieka, którą ukazuje szeroko opracowany aparat krytyczny, opisujący obecne środowisko pluralistyczne. Należy więc zwrócić uwagę na różnorodne zjawiska myśli filozoficznej, pomagające lepiej zrozumieć rzeczywistość i ustosunkować się do niej.

Filozoficzna refleksja prof. Marka Szulakiewicza zawiera cztery rozdziały, w których autor systematycznie rozwija myśli na temat kryzysu kultury i metafizyki (s. 25-75), po czym zagłębia się w tematykę miłości i dialogu, jako odpowiedzi na chaos (s. 76-123). W kolejnym, trzecim, rozdziale poddaje rozważaniom tematykę Boga w praktyce metafizycznej (s. 124-178), aż wreszcie przedstawia proces przejścia od postmodernizmu do epoki neoreligijnej (s. 179-215). Treść książki posiada głębokie fundamenty antropologiczne, wskazujące jednocześnie na człowieka, który posiada swoistą wrażliwość na problemy metafizyczne i potencjał kultury. Trzeba więc zaznaczyć, iż nie wolno dopuścić, by możliwo-